

Economische ontwikkeling van de voedingsindustrie in Vlaanderen

Economisch jaarverslag 2018-2019

Fevia
Vlaanderen

Inhoud

Executive summary
Omzet
Investeringsen
Buitenlandse handel
Jobs
Werkgevers
Toegevoegde waarde
Concurrentiekracht

Kerncijfers 2018

OMZET

€ **41,9** miljard
- **1,0 %**

INVESTERINGEN

€ **1,16** miljard
- **9,2 %**

ARBEIDSPLAATSEN

64.341
+ **2,8 %**

INDIRECTE TEWERKSTELLING

129.062
+ **2,8 %**

EXPORT

€ **22,6** miljard
+ **4,1 %**

IMPORT

€ **17,7** miljard
+ **1,1 %**

HANDELSBALANS

€ **4,95** miljard
+ **16,0 %**

AANTAL WERKGEVERS

3.169
- **2,1 %**

Executive summary

Omzet

De voedingsindustrie is de grootste industriële sector van Vlaanderen (22% van de totale omzet)

Omzet van de Vlaamse bedrijven op de Belgische markt daalt met 6,7%

Grensaankopen van Belgen van voeding en dranken stijgen met 4,6%

Investeringsen

Voedingsindustrie is de grootste industriële investeerder

Investeringsen nemen af

Investeringsen in de rest van de verwerkende industrie dalen met 8%

Buitenlandse handel

Positieve handelsbalans van € 4,95 miljard (+16% t.o.v. 2017)

Nog 55% van de uitvoer naar de buurlanden, maar verre uitvoer wordt steeds belangrijker

Lichte daling van de uitvoer naar Duitsland (-1,1%) en Frankrijk (-0,4%)

Werkgelegenheid

Bijna 200.000 arbeidsplaatsen gelinkt aan de voedingsindustrie

De voedingsindustrie is de grootste industriële werkgever van Vlaanderen

1 op de 5 jobs in de industrie is er één in de voedingsindustrie

Executive summary

Werkgevers

97% van de werkgevers stelt minder dan 100 werknemers te werk

65% van de werkgevers van de Belgische voedingsindustrie bevindt zich in Vlaanderen

Toegevoegde waarde

Ongeveer 15% van de toegevoegde waarde van de industrie komt van de voedingsindustrie

De toegevoegde waarde van de Vlaamse voedingsindustrie is met gemiddeld 2% per jaar gestegen sinds 2014

De rest van de industrie doet het de 4 laatste jaren aanzienlijk beter (+4% per jaar)

Concurrentiekracht

Een werkuur kost 1/5de meer in België dan in de buurlanden

Beleidskeuzes maakten elektriciteitsfactuur voedingsbedrijven 420% duurder in 8 jaar

Omzet

Lichte daling na 3
jaar groei

€ 41,9
miljard

-1,0%
in 2018

Voornaamste bevindingen

De voedingsindustrie is de grootste industriële sector van Vlaanderen (22% van de totale omzet)

Omzet van de Vlaamse bedrijven op de Belgische markt daalt met 6,7%

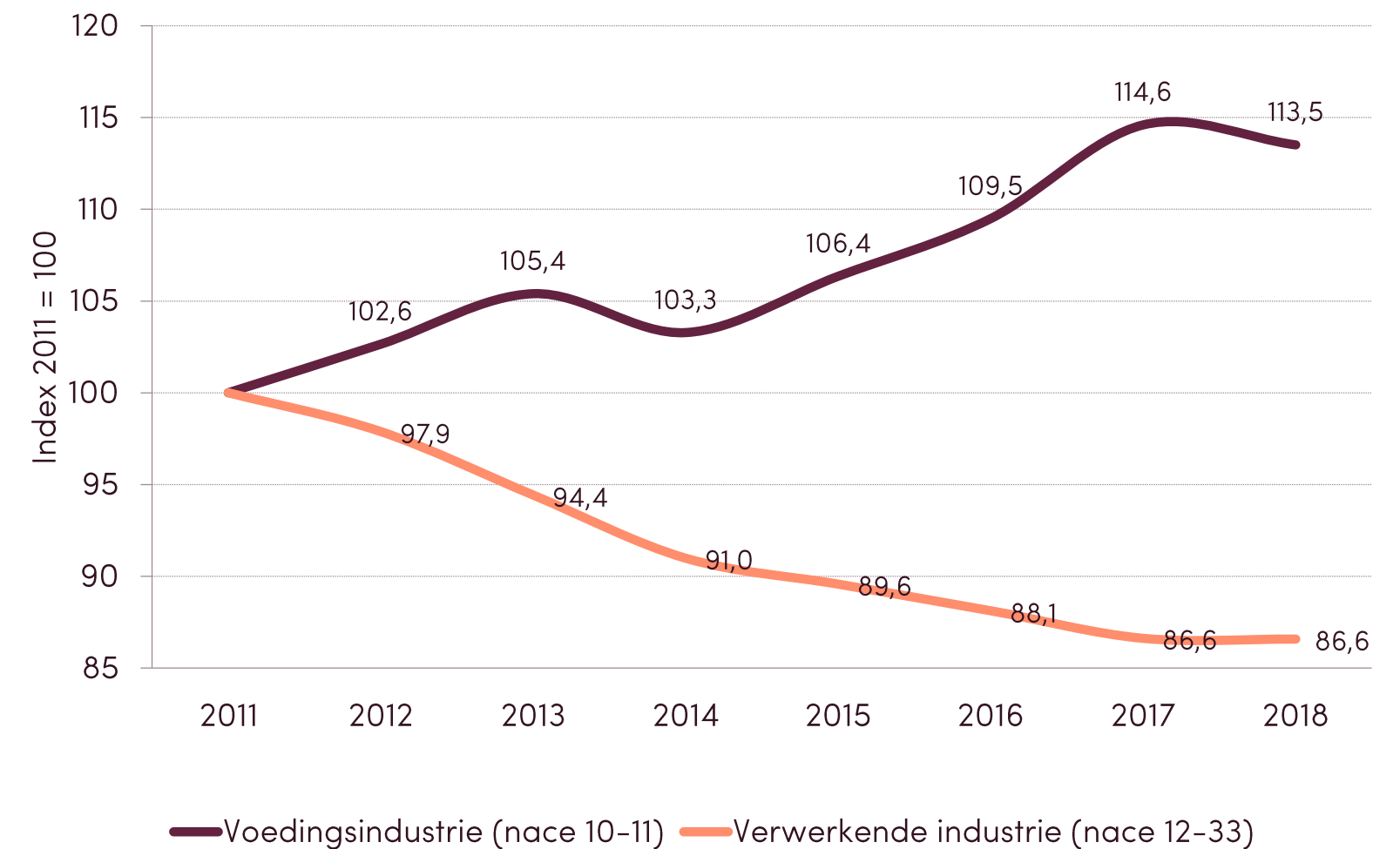
Grensaankopen van Belgen van voeding en dranken stijgen met 4,6% dranken stijgen met 8,8%

Evolutie omzet voedingsindustrie

De omzet van de voedingsindustrie in Vlaanderen daalde in 2018 licht met 1% tot 41,9 miljard euro. Hiermee komt voorlopig een einde aan de aanhoudende periode van groei die in 2015 werd ingezet. Dit teleurstellend resultaat is te wijten aan de daling van de omzet op de binnenlandse markt, die groter is dan de goede resultaten van de export.

De rest van de verwerkende industrie blijft stabiel, maar op een relatief laag niveau.

Evolutie van de omzet (Vlaanderen)

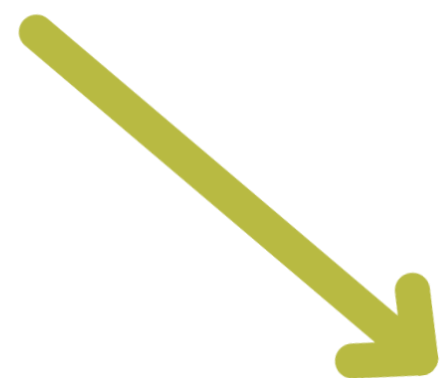
Bron: Statbel

Investerings

Sterke terugval

€ 1,16
miljard

-9,2%
in 2018

Voornaamste bevindingen

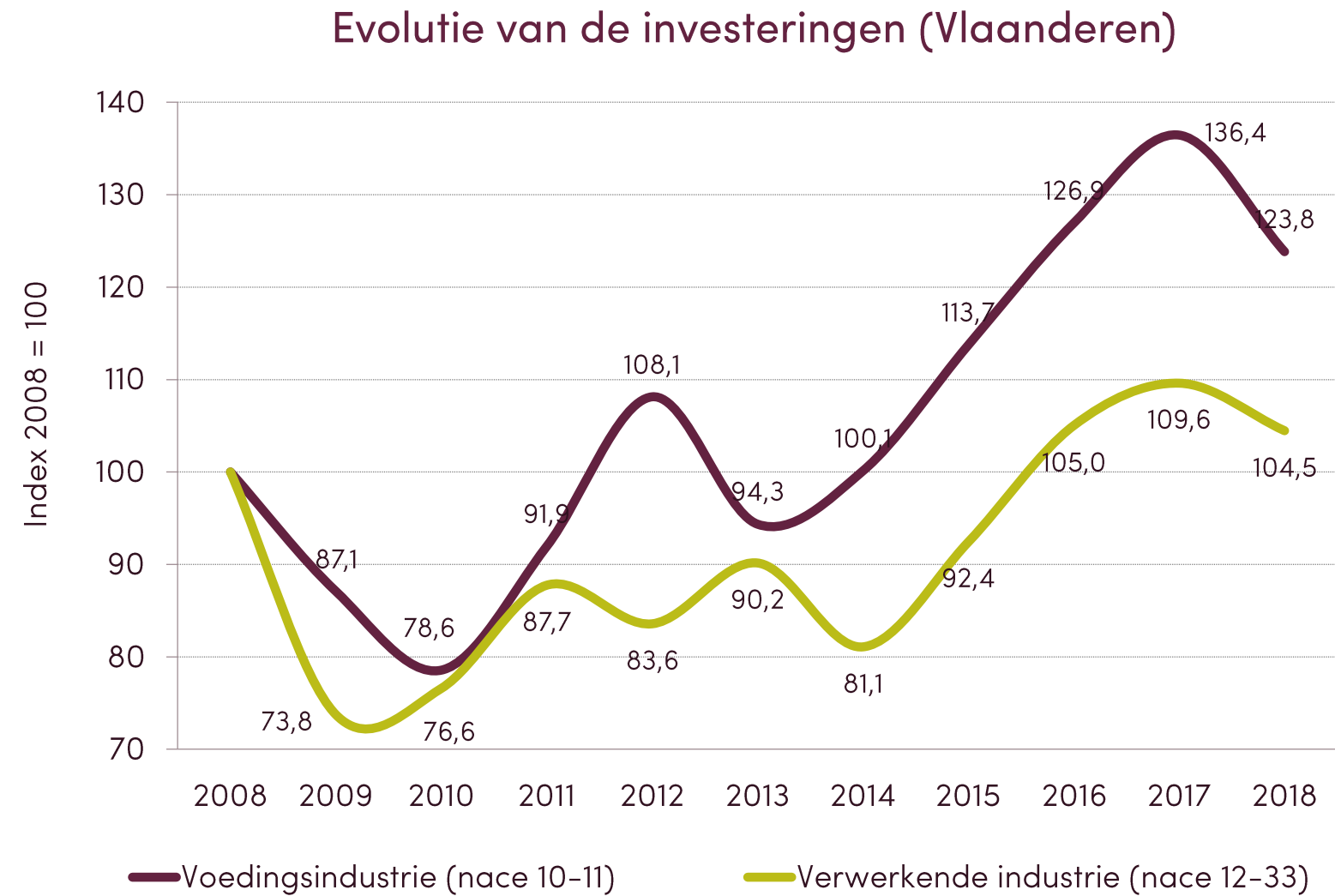
Voedingsindustrie is de grootste industriële investeerder

Investerings nemen af

Investerings in de rest van de verwerkende industrie dalen met 8%

Evolutie investeringen

De voedingsindustrie investeerde in 2018 in Vlaanderen voor een bedrag van 1,16 miljard euro. Dit is een daling van meer dan 9% tegenover 2017, en licht lager dan het bedrag van 2016 (-2,4%). Met een aandeel van meer dan 21,6% van de industriële investeringen in 2018, bevestigt de voedingsindustrie haar plaats binnen de sectoren die het meest investeren. De beschikbare cijfers laten ons niet toe om er 100% zeker van te zijn dat de Vlaamse voedingsindustrie de grootste industriële investeerder is, maar het hoge bedrag en de evolutie in lijn met de rest van de industrie sinds 2014 wijzen erop dat dit inderdaad het geval is.

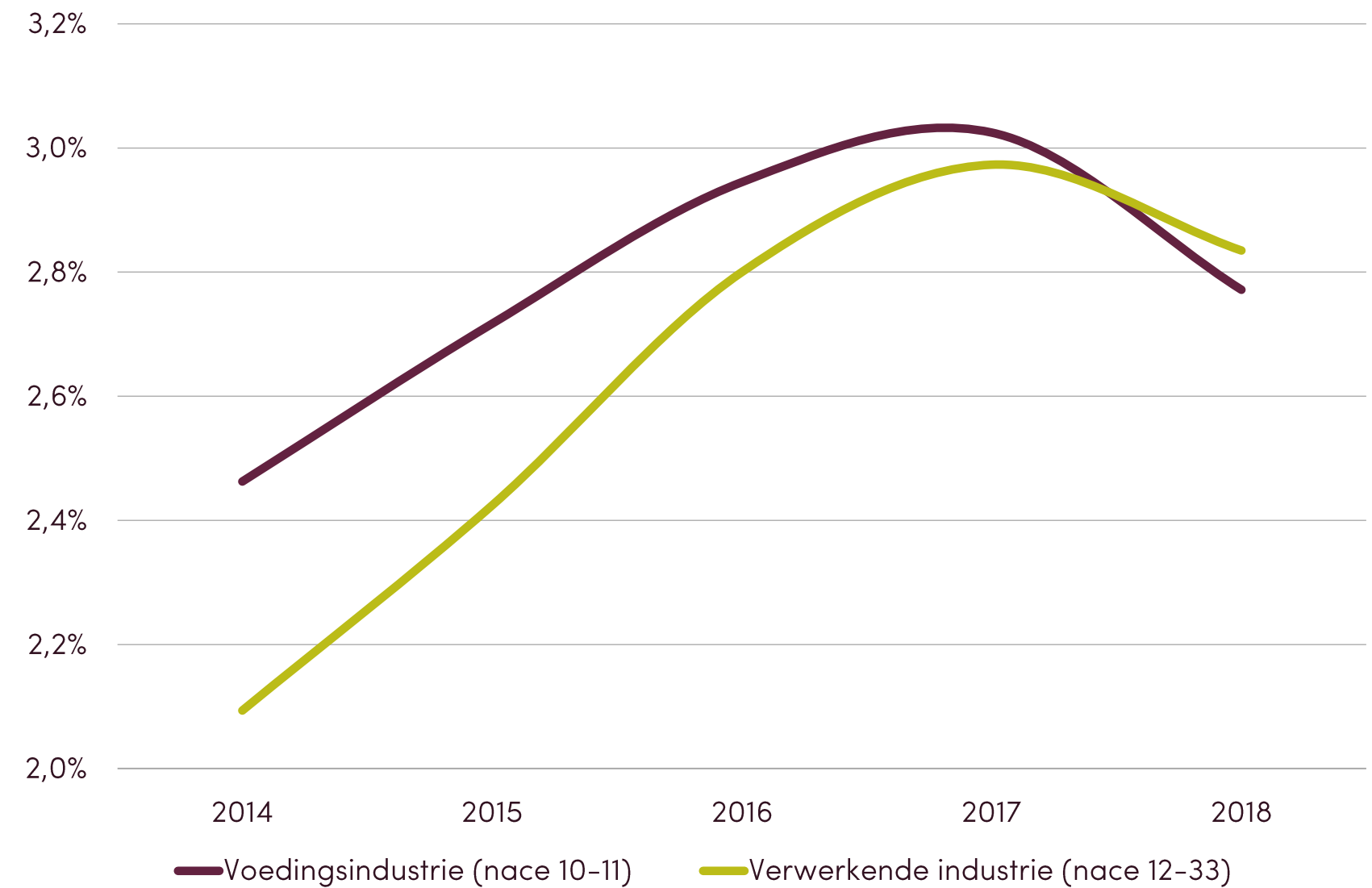
Bron: Statbel

Investeringsintensiteit

Een combinatie van lagere investeringen (-9,2%) en een dalende omzet (-1,0%) zorgen ervoor dat de investeringsintensiteit (die de verhouding van de investeringen ten opzichte van de omzet meet) in 2018 gedaald is (-0,3 procentpunt).

Terwijl de voedingsindustrie 5 jaar geleden een relatief hoger deel van haar omzet investeerde in vergelijking met de rest van de verwerkende industrie, werd de kloof geleidelijk aan kleiner en draaide de situatie zich eind 2018 helemaal om.

Evolutie van de investeringsintensiteit (Vlaanderen)

Bron: Statbel, eigen berekeningen

Buitenlandse handel

€ 22,6
miljard export

+4,1%
in 2018
(6,2% in 2017)

De groei zet zich voort

Voornaamste bevindingen

Positieve handelsbalans van € 4,95 miljard (+16% t.o.v. 2017)

Nog 55% van de uitvoer naar de buurlanden, maar verre uitvoer wordt steeds belangrijker

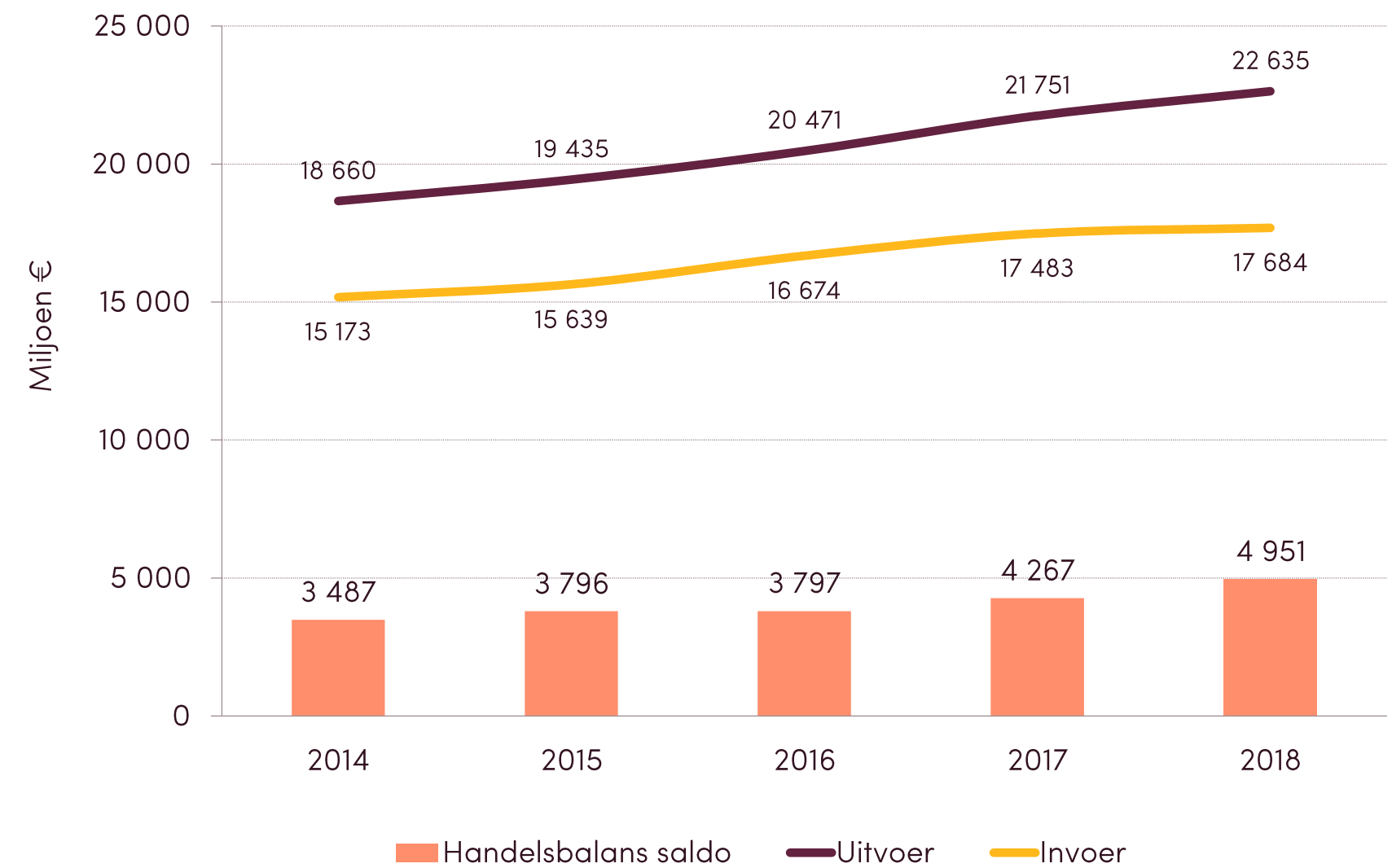
Lichte daling van de uitvoer naar Duitsland (-1,1%) en Frankrijk (-0,4%)

Evolutie buitenlandse handel

In 2018 bedroeg de Vlaamse export van voeding en dranken 22,6 miljard euro. De import van deze producten had een waarde van 17,7 miljard euro, waardoor er voor voeding en dranken een handelsbalansoverschot was van bijna 5 miljard euro.

In 2018 namen de inkomsten uit export van voeding en dranken toe met 4,1% ten opzichte van het jaar ervoor. Ten opzichte van 2014 is er eveneens een toename met 21,3%, ongeveer 5 procentpunt meer dan de stijging van de import van voeding en dranken in die periode (+16,5%). De (positieve) handelsbalans tussen 2014 en 2018 steeg met 42%!

Evolutie van de buitenlandse handel van voedingsmiddelen (Vlaanderen)

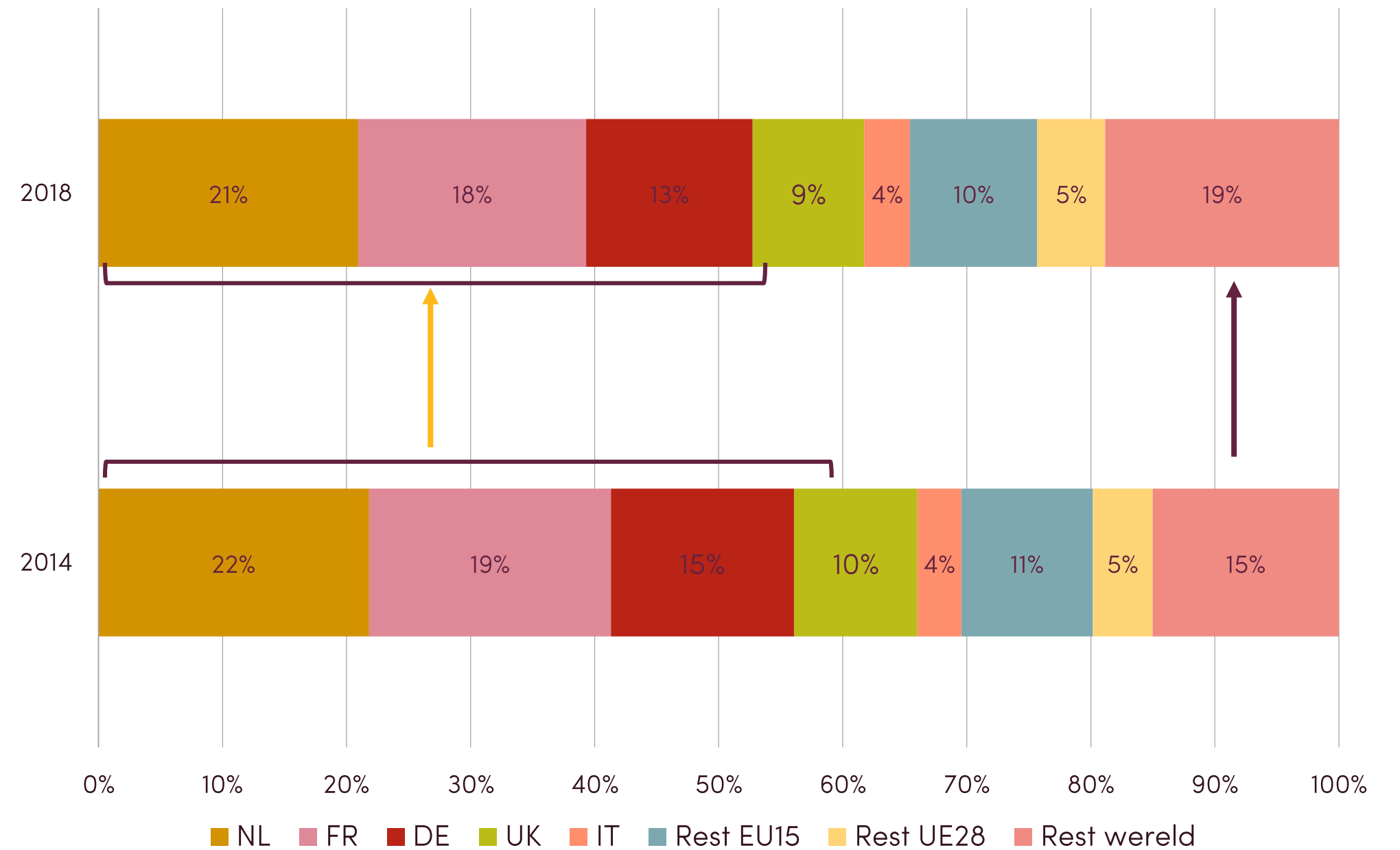
Bron: NBB

Geografische spreiding uitvoer

De uitvoer van de Vlaamse voedingsindustrie blijft voornamelijk gericht op de Europese Unie. Het zwaartepunt ligt bij onze directe buurlanden (NL, FR, DE, LU) waar 55% van onze totale uitvoer naartoe gaat. De uitvoer naar Duitsland en Frankrijk viel in 2018 terug met respectievelijk -1,1% en -0,8%, terwijl deze naar Nederland en het Verenigd Koninkrijk een groei kenden van 2,3% en 0,4%.

In vergelijking met 2014 is het aandeel van de top 5 EU-15 uitvoerlanden gedaald met 4,2 procentpunt als gevolg van de toenemende uitvoer naar de rest van de wereld.

Geografische spreiding van de export
(2014 vs 2018; Vlaanderen)

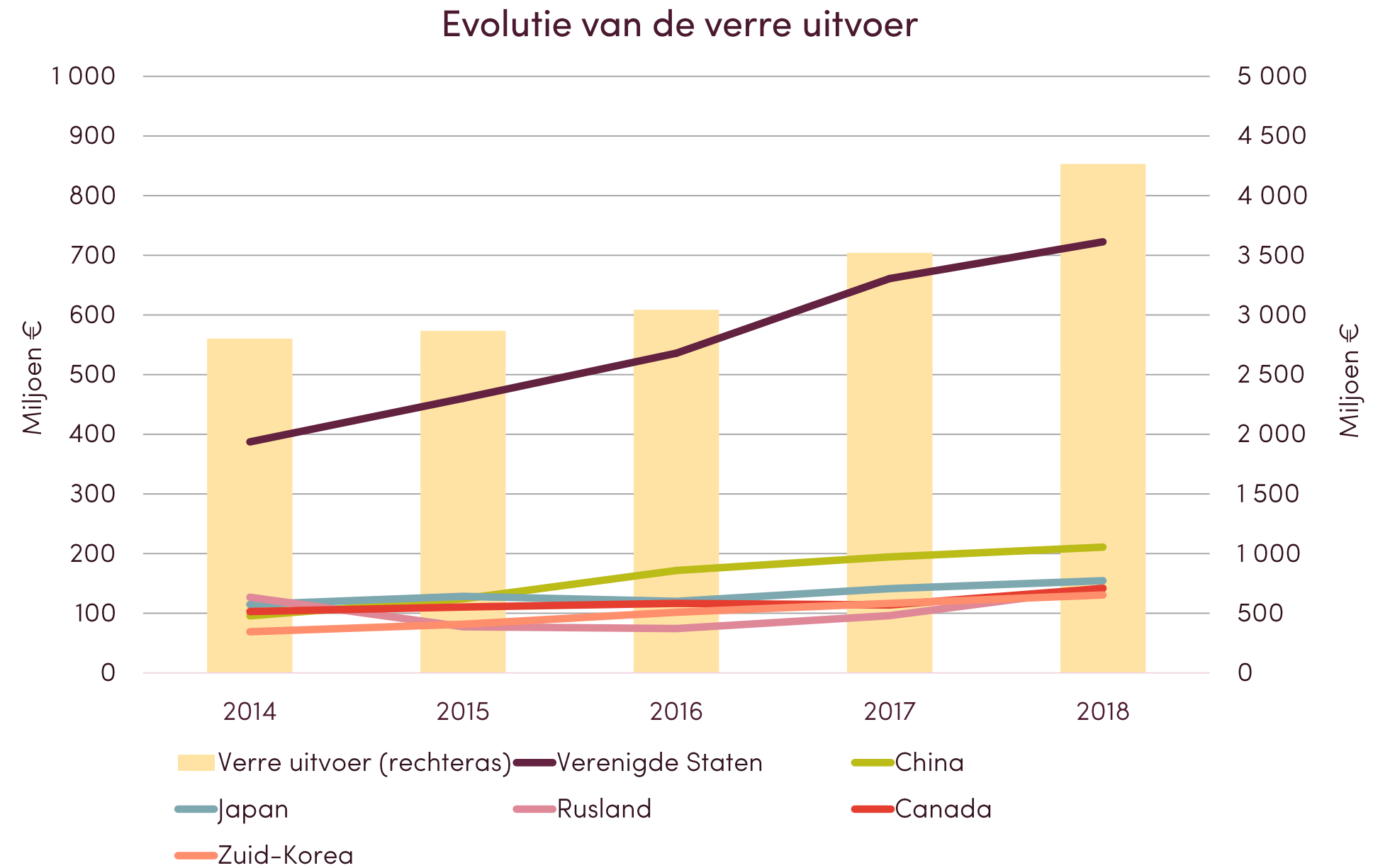
Bron: NBB

Geografische spreiding uitvoer

Sinds 2014 kende de verre uitvoer (buiten de Europese Unie) een belangrijke groei. In 2018 steeg de uitvoer met meer dan één vijfde (+21,1%) nadat het in 2017 al fors groeide met 15,7%.

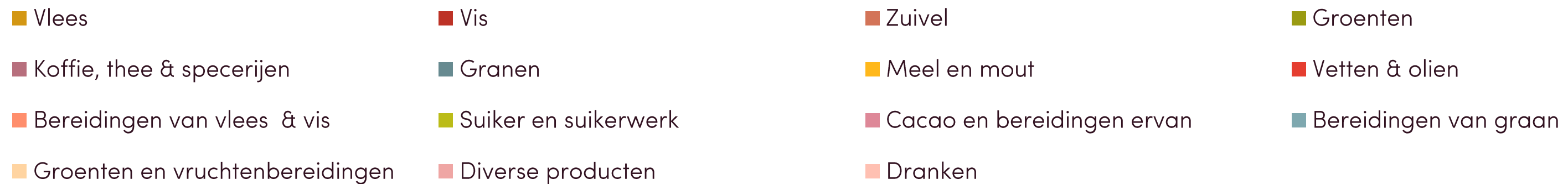
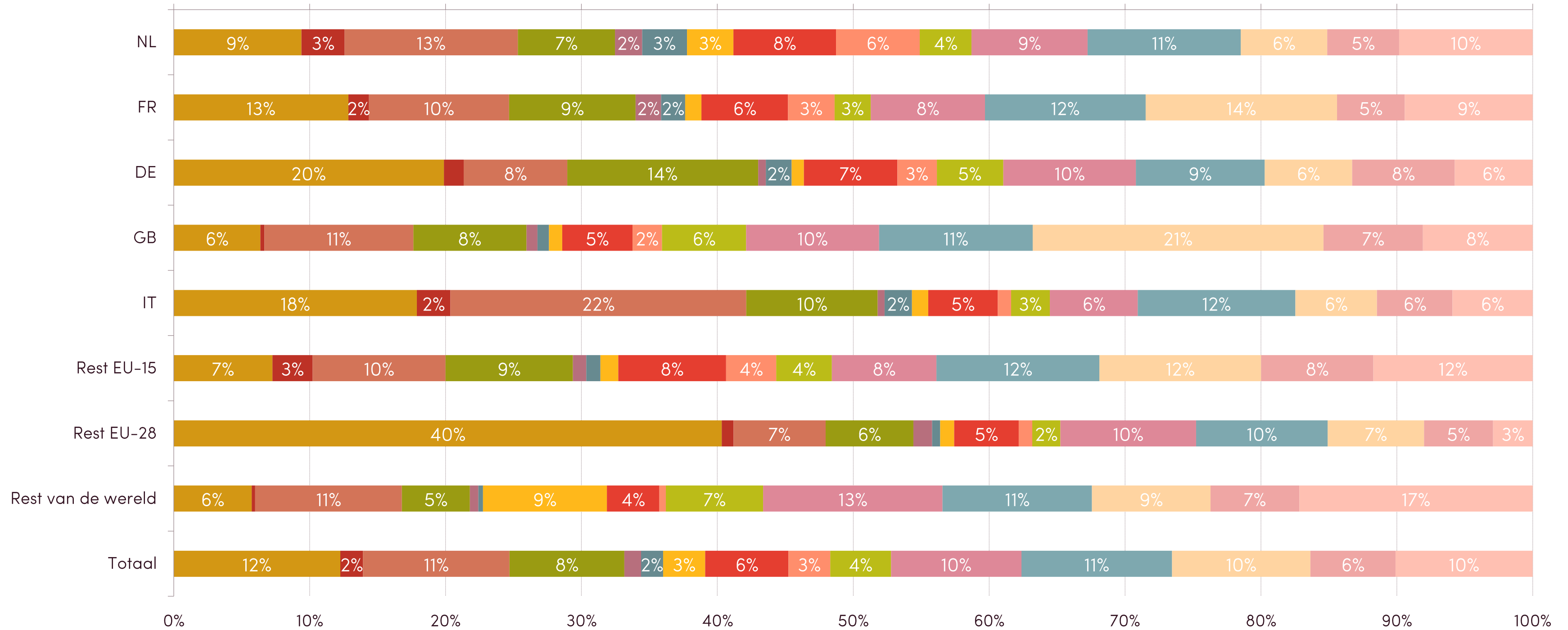
Per werelddeel verdeelt de verre uitvoer zich in 2018 als volgt: Azië 36%, Amerika 29%, Afrika 20%, Europa (buiten EU28) 12% en Oceanië 4%.

In totaal gaat nu 19% van de Vlaamse uitvoer naar landen buiten de EU-28, terwijl dit aandeel in 2014 nog “maar” 15% bedroeg.

Bron: NBB

Verdeling export per productgroep en per exportmarkt Vlaanderen (2018)

Jobs

Nog steeds dé industriële jobcreator

64.000

directe jobs

129.000

indirecte jobs

+0,7%

VTE

Voornaamste bevindingen

Bijna 200.000 arbeidsplaatsen gelinkt aan de voedingsindustrie

De voedingsindustrie is de grootste industriële werkgever van Vlaanderen

1 op de 5 jobs in de industrie is er één in de voedingsindustrie

Evolutie tewerkstelling

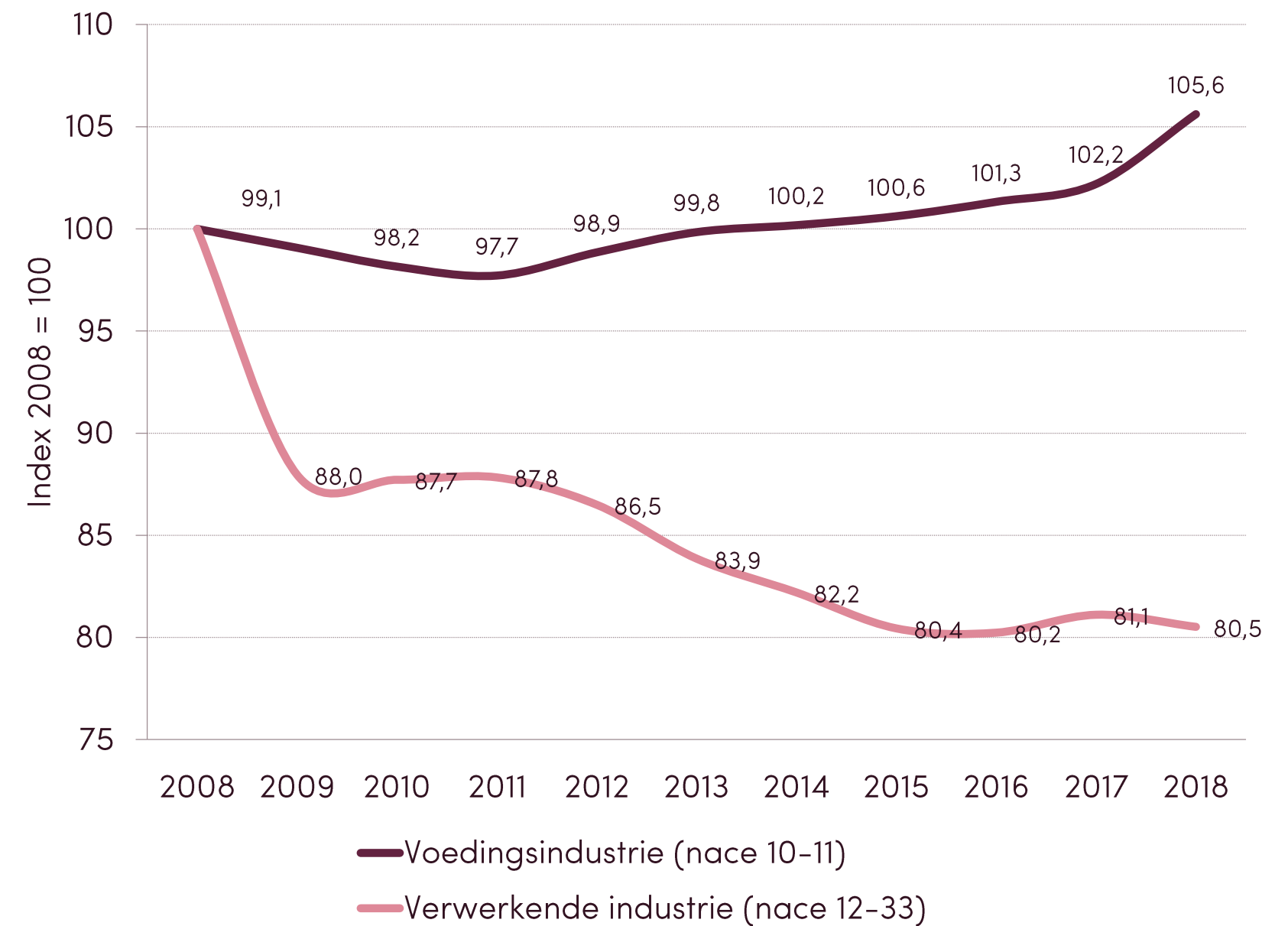
De voedingsindustrie telde in 2018 64.341 arbeidsplaatsen, goed voor 54.125 voltijdsequivalenten (VTE's).

Het aantal arbeidsplaatsen is ten opzichte van 2017 met 2,8% gegroeid en de VTE's namen met 3,3% toe. Ook moet er op gewezen worden dat de Vlaamse voedingsindustrie via haar leveranciers en klanten nog eens 129.000 mensen tewerkstelt.

De rest van de verwerkende industrie daarentegen kende op jaarbasis een daling van het aantal VTE's. In 2018 kende ze een lichte daling van de werkgelegenheid (-1.751 VTE's of -0,7%).

Door de groei in de voedingsindustrie is haar aandeel in de Vlaamse industriële tewerkstelling de laatste jaren blijven stijgen. Het aandeel in de arbeidsplaatsen groeide van 18,4% in 2014 naar 19,0% in 2018. Uitgedrukt in VTE's steeg het aandeel van 17,4% in 2014 naar 18,5% in 2018.

Evolutie aantal VTE (Vlaanderen)

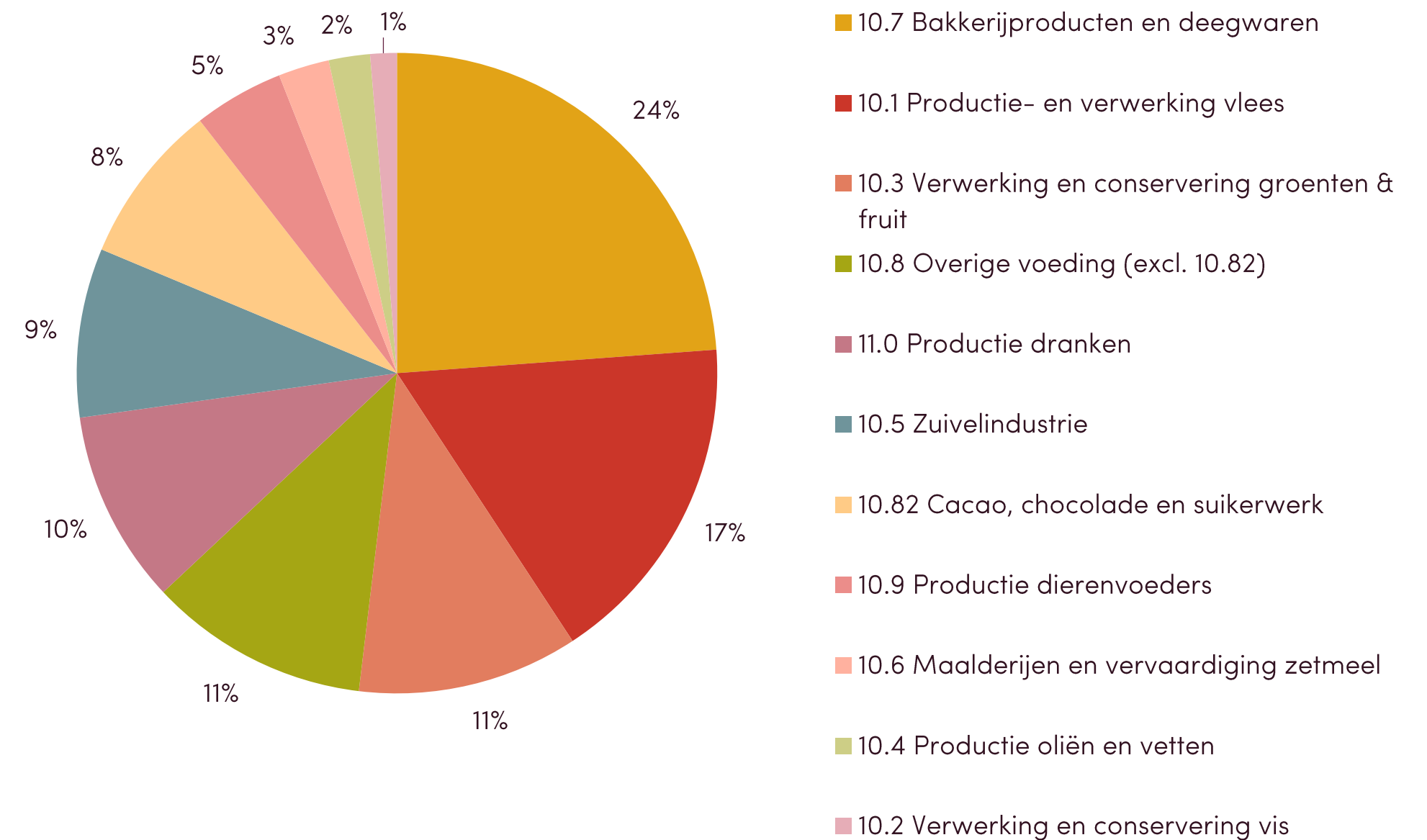

Sectorale verdeling

De 3 grootste subsectoren in termen van jobs zijn -in volgorde van belang- de bakkerijsector, de verwerking en conservering van vlees, en van groenten en fruit. Die zijn samen goed voor 50% van de tewerkstelling in de voedingsindustrie in Vlaanderen.

Ten opzichte van 2008 nam de tewerkstelling bij de ondernemingen tot 49 werknemers af, ten voordele van grotere ondernemingen van 50 tot 100 werknemers en grote ondernemingen met meer dan 500 werknemers. De terugval bij de kleinste ondernemingen is vooral het gevolg van het verdwijnen van kleine bakkerijen. De voedingsindustrie kent bijgevolg een duidelijke schaalvergroting.

Verdeling arbeidsplaatsen naar subsector 2017 (Vlaanderen)

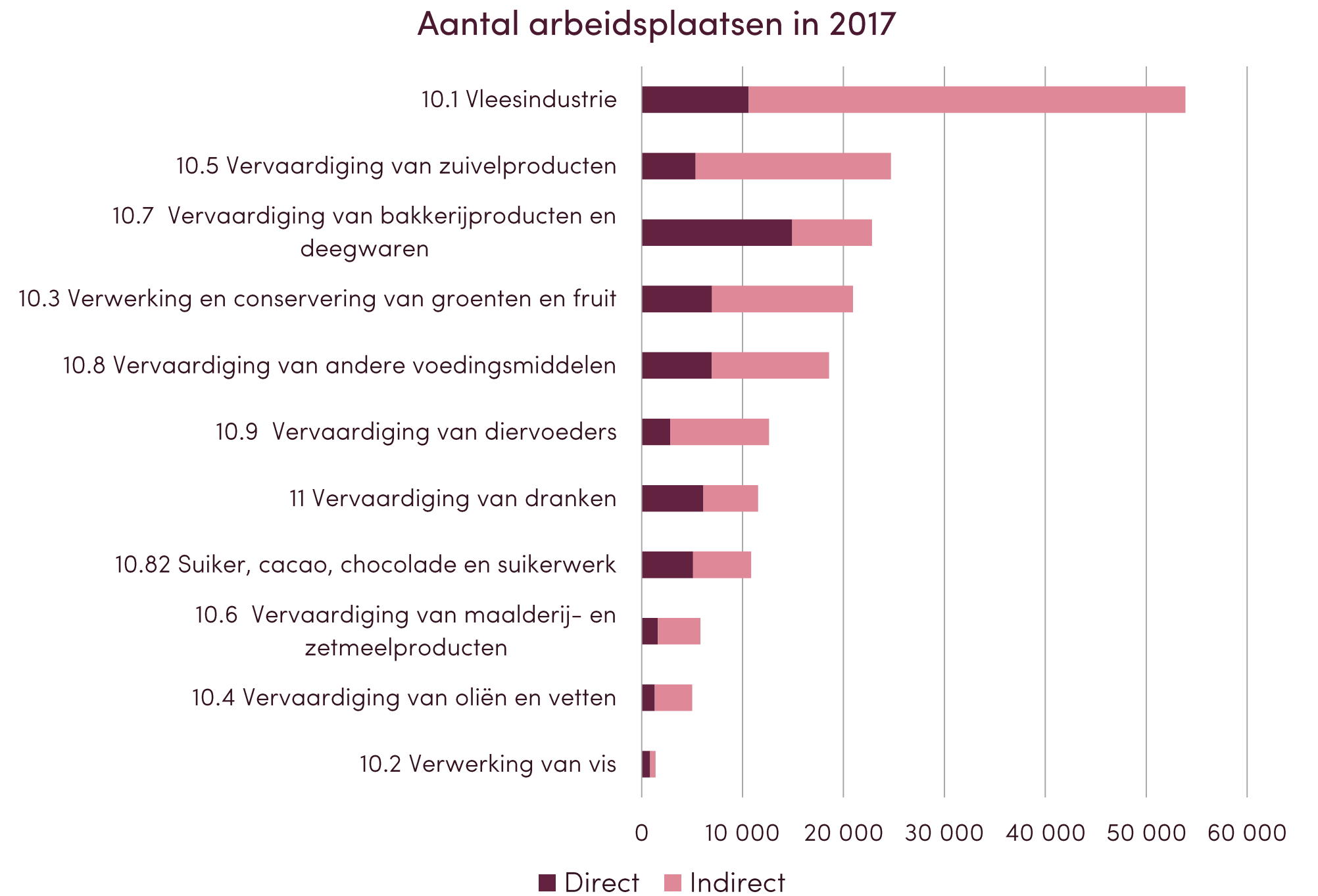

Bron: RSZ gedecentraliseerd

Indirecte jobs

De voedingsindustrie is niet alleen verantwoordelijk voor een groot aantal jobs (zo'n 64.000 jobs). Indirect creëert ze ook 129.000 jobs. Anders gezegd, 1 job in de voedingsindustrie levert er 2 op in andere sectoren!

De vleesindustrie is de subsector die de meeste indirecte jobs genereert. Voor elke job in de vleessector, zijn er 4 extra jobs aan gelinkt. In twee subsectoren, komen er voor elke job die ze creëren tussen 3 en 4 indirecte jobs bij: de zuivelindustrie (3,6) en dierenvoeding (3,4).

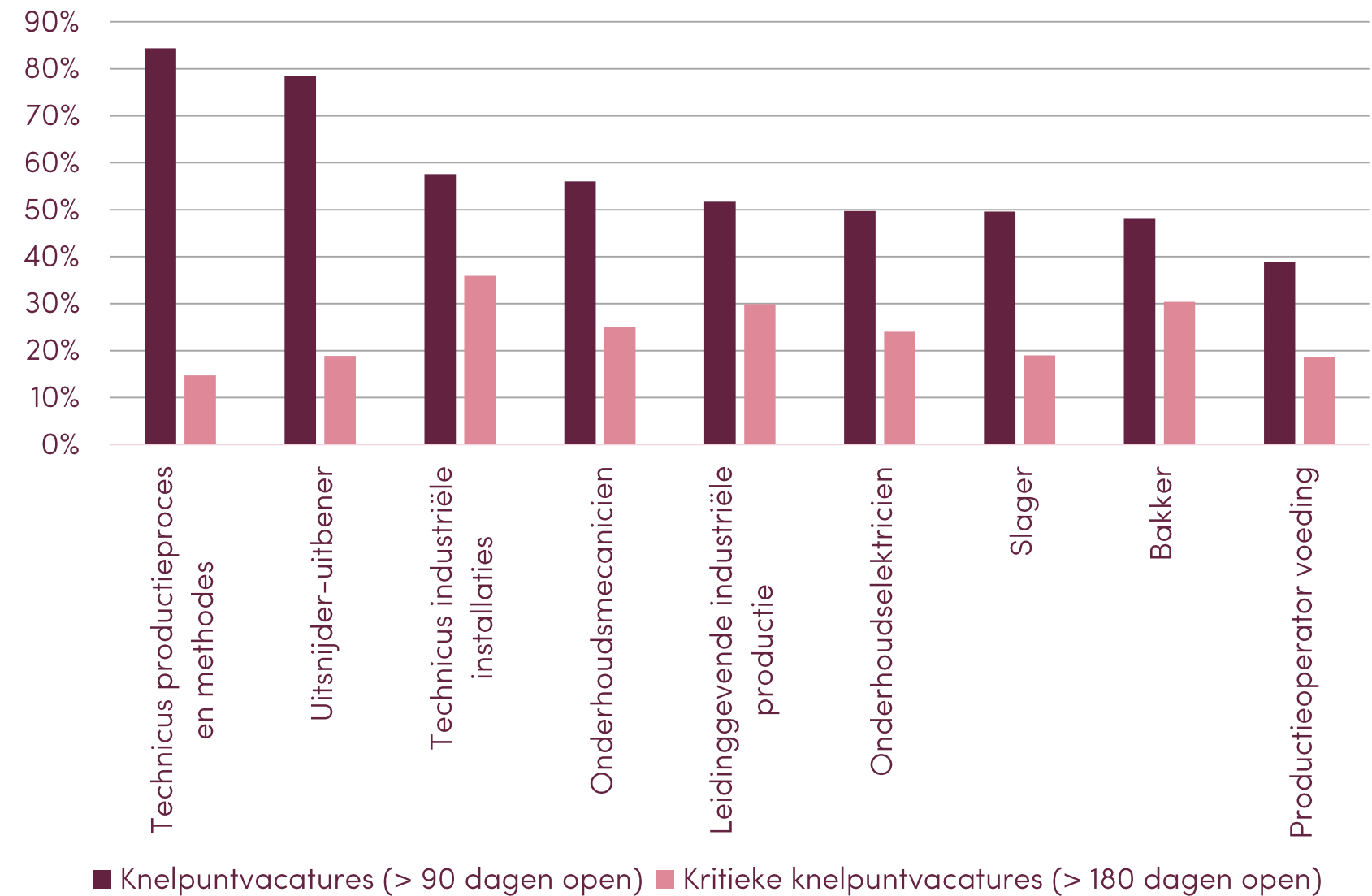
Bron: RSZ gedecentraliseerd, FPB

Knelpuntvacatures

De voedingsindustrie telt veel knelpuntvacatures. In Vlaanderen zijn dat vooral technische profielen. Bijna 85% van het aantal vacatures voor een technicus productieproces en -methodes blijft langer dan 90 dagen openstaan. Voor een technicus industriële installaties blijft 35,9% van het aantal vacatures zelfs 180 dagen openstaan. Naast die algemene industriële profielen zijn een aantal specifieke voedingsprofielen zoals uitsnijders, slaggers, bakkers en productiemedewerkers bijzonder moeilijk te vinden.

Deze knelpuntberoepen worden enerzijds gemonitord op basis van de moeilijkheid om als bedrijf te rekruteren met de potentiële kandidaten (kwalificatieprobleem, nodige ervaring, talenkennis, werkomstandigheden, enz.). Anderzijds wordt het tekort aan handarbeid gemonitord, want ook daar merken we een tekort aan kwalitatieve kandidaten.

Aandeel knelpuntvacatures per type vacature in Vlaanderen (voeding; 2018)

Bron: VDAB

Werkgevers

Een echte kmo-sector

3169

werkgevers

werknemers
per werkgever

Voornaamste bevindingen

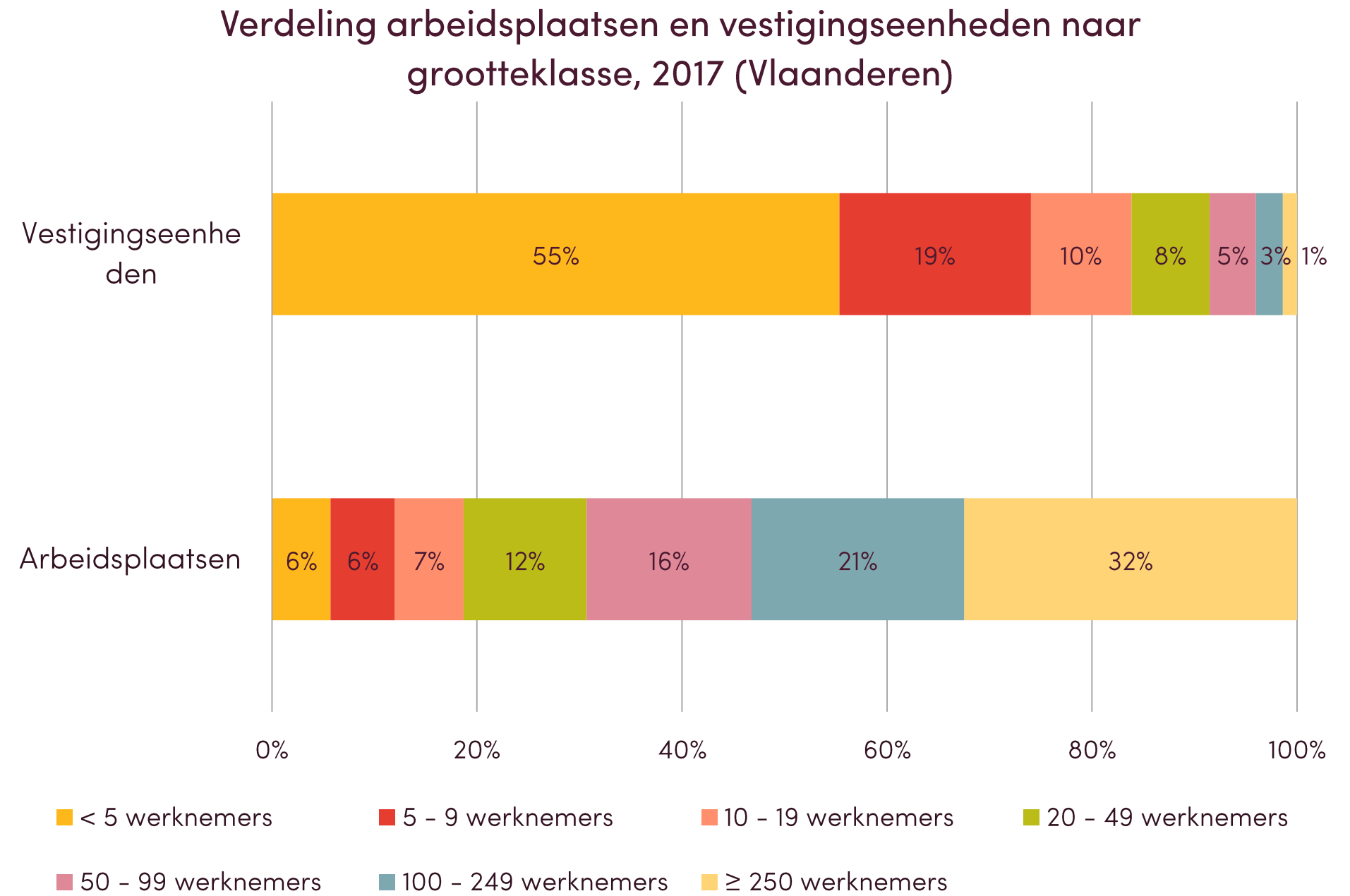
97% van de werkgevers stelt minder dan 100 werknemers te werk

65% van de werkgevers van de Belgische voedingsindustrie bevindt zich in Vlaanderen

Evolutie werkgevers

De voedingsindustrie is een sector die bestaat uit kleine en middelgrote ondernemingen. 97% van de vestigingseenheden telt minder dan 100 werknemers. Qua werkgelegenheid vertegenwoordigen deze werkgevers ongeveer 47% van de arbeidsplaatsen van de voedingsindustrie in Vlaanderen.

Daarnaast is het aantal werknemers per bedrijf in tien jaar tijd (2008-2018) gestegen van 17 naar 20.

Bron: RSZ gedecentraliseerd

Toegevoegde waarde

Aan het stijgen

€ 5,9
miljard

+0,4%
in 2017

Voornaamste bevindingen

Ongeveer 15% van de toegevoegde waarde van de industrie komt van de voedingsindustrie

De toegevoegde waarde van de Vlaamse voedingsindustrie is met gemiddeld 2% per jaar gestegen sinds 2014

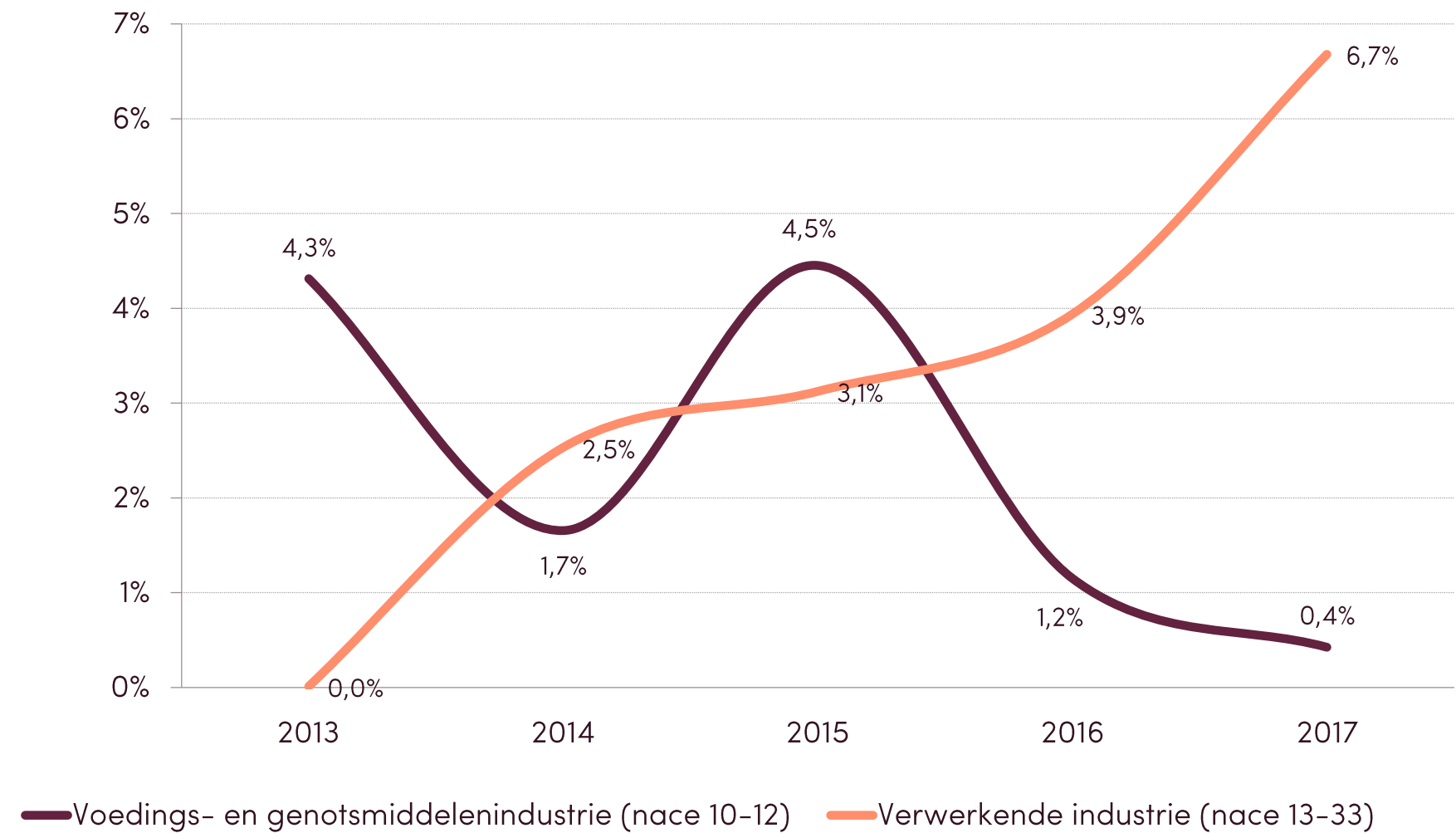
De rest van de industrie doet het de 4 laatste jaren aanzienlijk beter (+4% per jaar)

Evolutie toegevoegde waarde

De laatste 5 jaar kende de toegevoegde waarde van de voedingsindustrie (inclusief tabak) een vooruitgang van bijna 8%. Toch stellen we vast dat het groeicijfer sinds 2015 daalt en zelfs bijna stagneert.

Tegelijkertijd ziet de rest van de verwerkende industrie een toename in de groei van de toegevoegde waarde.

Jaarlijkse groei van de toegevoegde waarde in lopende prijzen (Vlaanderen)

Bron: NBB

Concurrentie- kracht

Kostenconcurrentie-
vermogen onder
hoge druk

Elektriciteit tot
27% duurder

19,3%
loonkosten-
handicap

Voornaamste bevindingen

Een werkuur kost 1/5de meer in België dan in de buurlanden

Beleidskeuzes maakten elektriciteitsfactuur voedingsbedrijven 420% duurder in 8 jaar

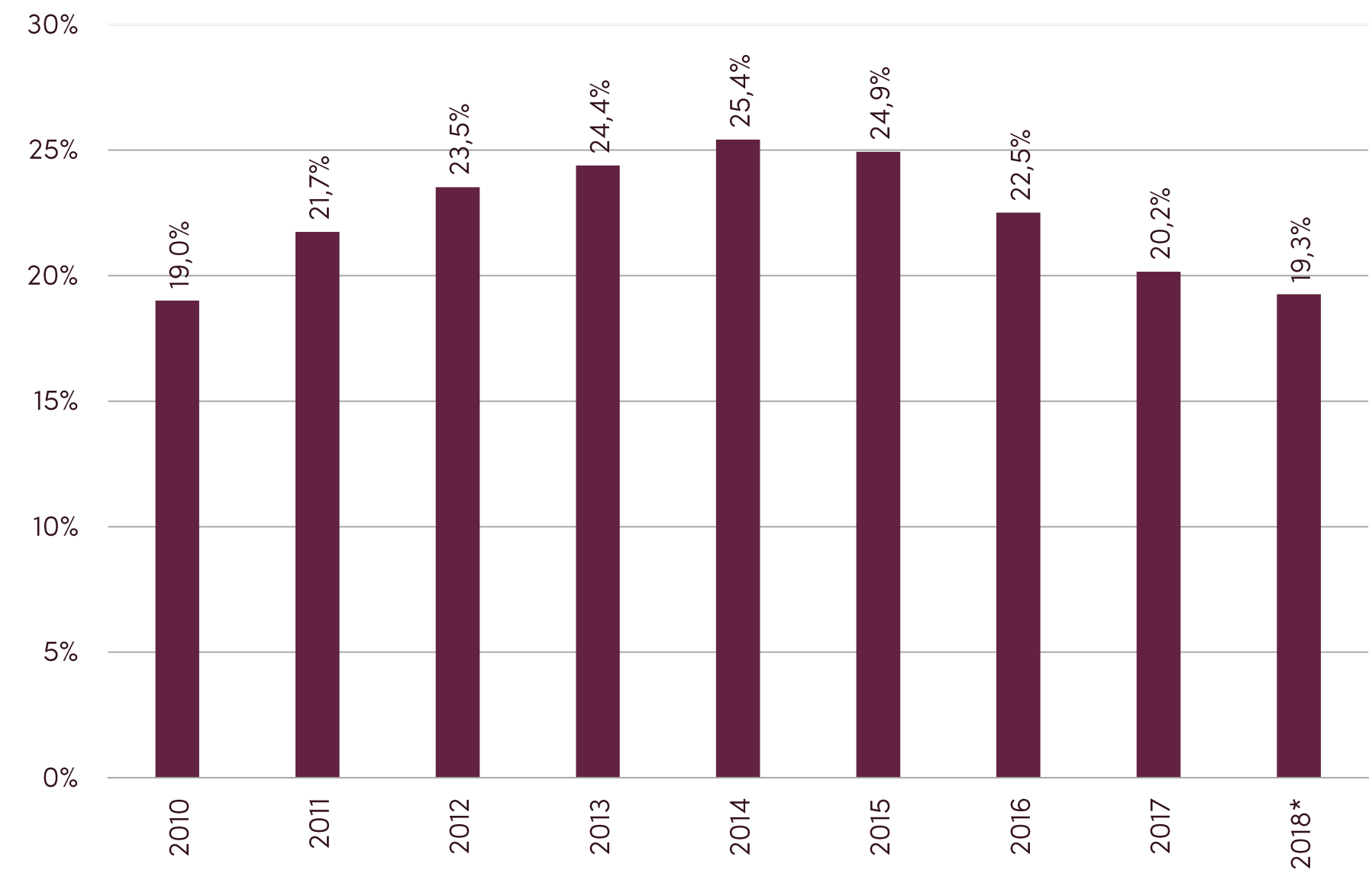
Evolutie loonkostenhandicap

De loonkostenhandicap van de Belgische voedingsindustrie (rekening houdend met de loonsubsidies) tegenover het gewogen gemiddelde van de drie buurlanden, liep eind 2014 op tot meer dan 25%. Een onhoudbaar hoog niveau voor de concurrentiepositie van de sector.

Vanaf 2015 is er onder invloed van verschillende regeringsmaatregelen (indexsprong, loonmatiging, taxshift) wel een daling van de loonkostenhandicap en resulteert dat in een stijging van de werkgelegenheid in de sector.

Op basis van berekeningen door Fevia zal de loonkostenhandicap eind 2018 nog steeds 19,3% bedragen. Om de positieve trend in de tewerkstelling vol te houden, blijft de verdere daling van de loonkostenhandicap een belangrijke prioriteit.

Loonkostenhandicap van de Belgische voedingsindustrie
t.o.v. buurlanden (DE, FR, NL)

Bron: CRB, FPB, eigen berekeningen

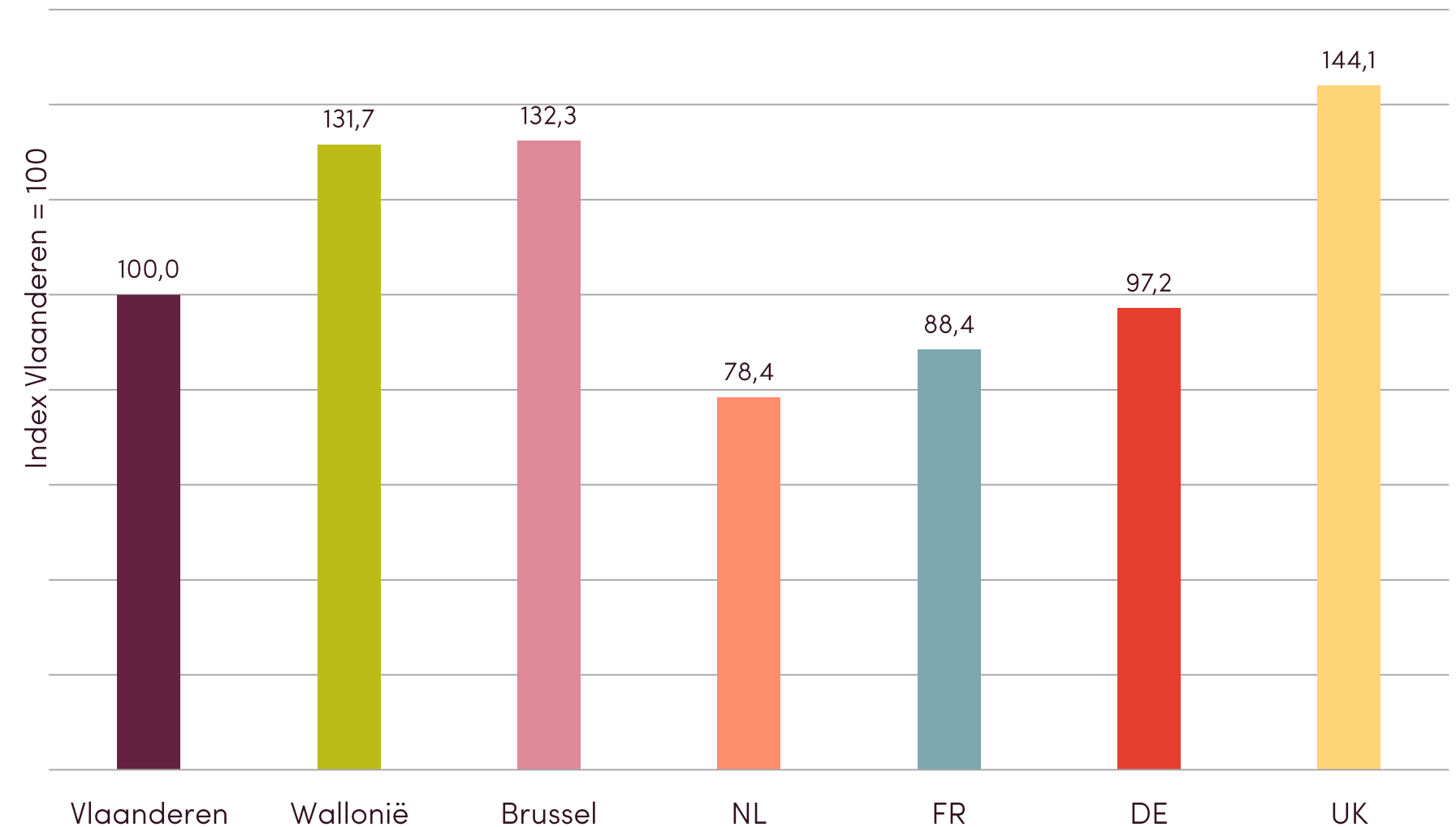
Evolutie kostprijs elektriciteit

Kleine Vlaamse elektro-intensieve voedingsbedrijven betalen hun elektriciteit tussen de 3 en 27% duurder dan in de buurlanden Duitsland, Frankrijk en Nederland. Enkel in het Verenigd Koninkrijk zou een gelijkaardig bedrijf haar verbruik iets duurder betalen (CREG). In vergelijking met de andere gewesten in ons land, kost elektriciteit minder in Vlaanderen.

De stijging van de meerkosten (de kosten die voortvloeien uit het beleid en waarvan de financiering gebeurt door de elektriciteitsverbruikers) ligt hier aan de basis. Volgens berekeningen van Fevia zag een gemiddeld Vlaams voedingsbedrijf de meerkosten op zijn elektriciteitsfactuur in een periode van 8 jaar met bijna 420% toenemen.

Deze grote toename van de meerkosten op de elektriciteitsfactuur geldt voor bedrijven die deelnemen aan de Energiebeleidsovereenkomst (Vlaanderen). In ruil voor verregaande energie-inspanningen ontvangen deze bedrijven bepaalde financiële compensaties. Zonder deze compensaties zou de stijging van de meerkosten nóg groter zijn.

Elektriciteitskost voor een klein elektro-intensief bedrijf (10 GWh) t.o.v. de buurlanden (2018)

Bron: CREG